

Ζωολογία Μεσολογίου

200

Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ

ΤΩΝ ΤΕΘΝΕΩΤΩΝ ΚΑΙ ΖΩΝΤΩΝ

ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΡΑΔΟΡΟΥΜΠΙΑ

ἀποστράτου ἀνθυπο οχαγού τοῦ Πεζικοῦ.

[Handwritten signature]
ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
ΕΦΟΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΑΘΗΝΗΣΙ

1882

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Κοινὸν

Τέκνον καὶ γὰρ τῆς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου, μεθ' ὅλας τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις ἔγραψα ποίημα, ὅπως ἐκφωνήσω τοῦτο, τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς τῆς ἐξόδου τοῦ ἡρωϊκοῦ Μεσολογγίου τοῦ τ. ἔ. Ἄλλ' ἕνεκα λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς μου, μὴ δυναθεὶς νὰ μεταβῶ ἐκεῖ καὶ ἐξιστορήσω, ὅτι ἐξεπόνησα, ἀπεφάσισα προσθέσας καὶ ὅτι ἀκόμη εἰς τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἠδυνήθην νὰ συλλέξω, ὅπως τυπώσω τοῦτο καὶ παραδώσω εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ, καὶ τὴν μνήμην τῶν ἀθανάτων ἡρώων, τῶν διὰ τῆς γενναιότητος, καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν χυθέντων αἱμάτων των, ἐλευθερωσάντων τὴν μικρὰν ταύτην γωνίαν, ἥπου ἡμεῖς σήμερον ἐρχόμεθα νὰ ψάλλωμεν τὰ Ἡρώα τούτων, μὴ δυνάμενοι νὰ φανώμεν ἀντάξιοι ἐκείνων, τῶν ἀθανάτων.

Εὐελπιστῶ ὅτι τὸ φιλόμουσον Κοινὸν, θέλει μὲ βοηθήσει, ὅπως προβῶ, εἰς τὴν δημοσίευσιν καὶ ἄλλων μου ἔργων.

Ἀθῆναι τῇ 18 Ἰουλίου 1832.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΟΡΟΥΜΗΣ

ἀπόστρατος ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ.

Η ΕΞΟΛΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Και τί ἦλθα νὰ εἰπῶ ;
τί, ἄρα ἐδῶ πατῶ ;
ὦ ! τρέμω νὰ σταθῶ
τί "Ἑλλην εἶμ' ἐγώ ;

Σωπᾶτ. . . ἀκούω μιὰ φωνή !
ὦ !! φαίνεται μοι ἴσάν βραχνή.
Κάτω λέγει μᾶς πατεῖς
τί ἀνέβης νὰ εἰπῆς ;

Κι' ἄλλη δυνατώτερη
αὐτὴ ἴναι τρομερώτερη !

Ξεύρεις ἄρα ποῦ πατεῖς ;
πρέπει νὰ συλλογισθῆς.
Ἄχάριστος γεννεά !
τοῦτ' ἀκούω δυνατά.

Δὲν εἴσθε σεῖς παιδιὰ μας
ἀπὸ κόκκαλα δικὰ μας,
σᾶς κάμαμε ἀπόπαιδα,
διότι ἐντρεπόμεθα.

Νὰ λογιζέσθε παιδιὰ μας ;
ἀπ' τὰ σπλάγχνα τὰ δικὰ μας !
ἢ μεγάλη ἀνανδρεία
θὰ σᾶς φέρῃ ἀτιμία.

Ναί ! δὲν εἶσθε σεῖς παιδιὰ μας
 ἀπ' τὰ σπλάχνα τὰ δικά μας,
 νὰ ντραπήτε, τοὺς φελάχους,
 καὶ τοὺς Σέρβους καὶ τοὺς Βλάχους !

Σὰς γελᾷ τὸ Μαυροβοῦνι,
 καὶ τῆς Βουλγαρίας τὸ ντέλφι,
 μὲ χοροὺς καὶ μὲ ἀρκουδαῖς
 ξεσκλαβώσαν τὸ ντοβλέτι.

Ἄλλ' ὄχι μὲ τὴν διακονίαν
 ταῖς πόρταις νὰ βαρῆτε,
 σεμπάπι νὰ γυρεῦετε
 καὶ νὰ παρακαλῆτε.

Μᾶς τάπεν ὁ γέρω Βελῆς
 στενάζοντας μᾶς λέγει
 πάει πατρίδα ἀδελφοί.
 καὶ ἤρχισε νὰ κλαίγη.

Μᾶς εἶπε σὰς ἐρμήνευε
 πονοῦσε τὴν Πατρίδα !
 κι' ὡς γνωστικὸς ἠγνόησε
 πῶς δὲν ὑπάρχ' ἐλπίδα !

Μὲ τ' ἄρματά μας ἀνανδρῶν
 ρίπτετε στὸν ἀέρα
 ρίπτετε στὰ πλατάνια
 στὴν ράχιν, ἐκεῖ πέρα.

Αὐτὸ σὰς παραγγείλαμεν
 νὰ μεταχειρισθῆτε ;
 Νὰ μᾶς ντροπιᾶστε τ' ἄρματα,
 ὀλίγο νὰ ντραπήτε,

Καὶ κάθε χρόνο μάθατε
 ἡμέραν τῶν Βαΐων
 Νὰ κάμνετε μνημόσυνον
 τί ἐννοεῖτε ; ποίων ;

Πολὺ καλὰ γνωρίζετε
 ὅτι τὸ δίκαιόν μας
 τὸ πλήρωσε πάρα πολὺ
 αὐτὸς ὁ πλαστοργός μας

Ἐν μόνον ὑπολείπεται
 ἐδῶ ποῦ συναθρεῖσθε
 νὰ δεηθῆτε στὸν Θεόν
 γιὰ νὰ μᾶς ἀναστήσετε.

Νὰ τήνε σπρώξωμεν εὐθύς
 τὴν μαρμαρένια πόρτα
 καὶ νὰ ζωσθῶμεν τ' ἄρματα !
 ὡς ζώσθημεν καὶ πρῶτα.

Μὲ βῆμα ὑπαρήφανον
 νὰ βγαίνη ἕνας ! ἕνας !
 Νὰ μᾶς κυτάξ' ὁ οὐρανὸς
 μὲ ὄλους τοὺς ἀστέρας.

Νὰ μᾶς ἰδοῦνε οἱ δειλοὶ
 τὸ αἷμά τους νὰ χάσουν
 ἡμάρτον . . . θὰ φωνάζουνε
 κί' αὐτὸ δὲν θὰ προσθάσουν

Μή, πρὸς Θεοῦ τολμήσετε
 νὰ πῆτ' ἐλευθεργιὰ
 τὸ τραγοῦδ' ἐκεῖο ποῦ λέτε
 Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη καὶ λοιπά.

Ἦ ἐλευθεργιά σὰς ἔφυγε !
 ξενοίχιασε τὸ σπῆτι
 κι' ὅτι τῆς χρεωστούσατε
 τὰ ἔκαμε ρεσίτι.

Τί νὰ καθήση μὲ ἐσᾶς ;
 νὰ τὴν περιφρονῆτε ;
 καὶ μὲ τὴν ἀνανδρον φωνὴν
 νὰ τήνε τραγουδῆτε ;

Μὰ, πότε ἐμυρίσθητε
 μπαρούτι στὸ κανόνι ;
 στὸν οὐριον τὸν ἀνεμον
 πιάνετε τὸ τιμόνι.

Μόνον εἰς τὰ γενέθλια
 μυρίζετε μπαρούτι
 ὅταν γεννᾷ ἡ Βασίλισσα
 μπάμ, μπούμ, τὸ κρούπι.

Πῶς ; δὲν ἐξεθυμώσατε
 μᾶς βρύζετε μιὰ ὥρα
 ὅτι μᾶς εἶπαν οἱ τρανοὶ
 δὲν τᾶκουσεν ἡ χώρα ;

Δὲν μᾶς πῆραν τὰ παιδιὰ μας
 εἰς τὴν ἐπιστρατείαν,
 καὶ φόρους δὲν πληρόνωμεν
 εἶπητε τὴν αἰτίαν ;

Φόρον ἐκ φίλτρου αἵματος
 σπαράχθηκε ἡ καρδιά μας
 μὲ τὰ βιολιά ἐφεύγανε
 ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά μας.

Ὡς ἀετοὶ ἐπέταξαν
αὐτοὶ οἱ ἔγγονοὶ Σας
καὶ πρῶτα ἔτρεχαν ἐδῶ
νὰ πάρουν τὴν εὐχὴ Σας.

Εἰπέτε Ἑλληνόπαιδες
πῶς! δὲν εἶναι ἀληθές;
πόσος καιρὸς ἐπέρασε;
μᾶς φαίνεται προχθές.

Ποῦ, εἶναι τὰ παιδάκια μας
μισὰ δὲν ἐγυρίσαν. . . .
ὦ! τὰ καυμένα τί γὰ εἰπῶ;!
οἱ ἱατροὶ τὰ σχίσαν!!

Τοὺς δίδαν ἴπὸ ἓνα σκέπασμα
γὰ σκεπασθοῦναι δύο,
τότε χειμῶνας τρομερὸς
πεθάναν ἀπ' τὸ κρύο.

Οἱ νοσοκόμοι καρτεροῦν
ὀλάνοικτας τὰς πύλας
οἱ νεκροτόμοι στέκουνταν
μὲ ἀνοικτὰς λεπίδας.

Σφαίρας βγάζετε γιатροὶ
ἢ καρδιά σας δὲν πονεῖ;

Ναί· ταῦτα πάθαμεν ἡμεῖς
ἀλλὰ οἱ ὁμογενεῖς,
ποῦ τὰ σταλέντα χρήματα,
καὶ τί γὰ εἰπῆ κανεῖς;

Τῆς ἀμύνης τὸ ταμεῖον
ποῦ εἶναι δὲν μᾶς δείχνουν;

Ἐφοῦ ἐτσέπωσαν καλά
 ζητούσαν τὴν εἰρήνην
 φθάνουν αὐτὰ ποῦ πήραμε
 (καλά ἦναι) τί νὰ γείνη;

Τί θέλετε μᾶς ἔλεγον
 πόλεμον μὲ τὸν Τοῦρκο
 θέλομεν, καὶ θέλομεν
 τὴν στρατεיאὶν τοῦ Γούρκου.

Τὴν Ἄρτα τὴν ἐπήραμε
 τὴν Θεσσαλία ὅλη
 τί θέλετε μωρὲ παιδιὰ,
 νὰ δώσουν καὶ τὴν Πόλι;

Καὶ ἔτσι ἠσυχάσαμεν
 καθεὶς εἰς τὰ αὐγά του
 κ' ἐκλείναμεν τὴν κεφαλὴ
 στὸν Τοῦρκο ἀπὸ κάτου

Ποῦνε στρατὸς (μᾶς ἔλεγον)
 δὲν εἶν' πεπειραμένος,
 ὅλος εἶναι ἀγύμναστος
 κακῶς ὀργανισμένος.

Προδόται! ποῦ τὰ λέγετε,
 εἰς τοὺς Ἀβυσινέζους;
 ἢ εἰς τὸ κράτος τ' οὐρανοῦ
 ἔς ἐκείνους τοὺς Κινέζους;

Κολοκοτρώνης, Ἀξελὸς
 Τερτίπης, Μπαϊρακτάρης (1)

(1) Ὁ ἐπιλοχίας Λάγιος.

αὐτοὶ δὲν ἐπολέμησαν
ὡς ὁ θεὸς ὁ Ἄρης ;

Καὶ πόσους ἄλλους νὰ σᾶς πῶ ;
ἄς ἔλθῃ αὐτὴ ἡ ὥρα
νὰ δῆτ' αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας
ποῦ τὴν γεροῦν τὴν πρῶρα

Σεῖς δὲ τοὺς σταματήσατε
ὡς ἄνδρῳ ποῦ εἴσαστε.

Τὸν κάμπον τὸν Θεσσαλικὸν
ὡς λέοντες τηροῦσαν !
καὶ ἐτροχοῦσαν τάρματα
πῶς νᾶταν νὰ πηδοῦσαν.

Γεναιότατοι πατέρες
ταῦτα πράξαμεν ἐτότες

Καὶ μὴ μᾶς ἀποπέρνετε
καὶ μὴ μᾶς καταργήσεθε
εἰπήτε ἔχομεν δίκαιον
μὴ ἄνδρους μᾶς λέτε.

Δὲν κάμαμεν τὸ χρέος μας
μ' ὄλῃν τὴν προθυμίαν ;
κ' ἐτρέξαμ' εἰς Κραβασαρά
καὶ ἄλλοι εἰς Λαμίαν ;

Στάσου νὰ σᾶς ρωτήσωμεν
στὸ Βραχώρ' ἐδῶ κοντὰ
τὸ Κρούπ κανόνι ἀκούετο
καὶ βροντοῦσε δυνατὰ.

Σὰς κύταζ' ὁ γέρο Βελῆς
 κουνούσε τὸ κεφάλι
 καὶ ἔτριζε τὰ δόντια του!
 νὰ βλέπη τέτοιο χάλι.

Σὰς ἔλεγ' ὁ αἰμύνηστος
 θυμηθῆτ' ὄρε παιδιὰ
 τοὺς λόγους ἴδω τοῦ γέροντος
 ἂν θὰ δῆτε ἑλευθεριά.

Πῶς τὸ γνωρίζεις στρατηγέ;
 (τοῦ ἔλεγον οἱ ἄλλοι)
 δὲν θὰ βρεθῆ κάνεις γιὰ μᾶς
 μὲ γνώσι στὸ κεφάλι;

Ναί· ὄχι κακορρίζικοι
 ὅλοι εἶναι γιὰ νὰ φᾶνε
 νὰ πέρνουνε τὸ αἷμά σας
 καφφέ νὰ τὸ ρουφᾶνε.

Τί νὰ σᾶς πῶ μαῦρα παιδιὰ
 ἡμεῖς τὰ ἄρματά μας
 κρυφά, κρυφά τὰ πέρναμε
 ἔπο κάτω ἀπ' τὴν ποδιά μας.

Κρυφά τὰ δοκιμάζαμε
 ἡμεῖς τὰ ἄρματά μας!
 καὶ ἀπὸ κάτω εἰς τὴν γῆν
 τὰ πέρναμε κοντά μας.

Καὶ ὅταν θέλῃς γιὰ νὰ φᾶς
 κρυφά νὰ μαγηρεύῃς,
 ἂν σὲ ρωτήσουν ἔφαγες,
 σὺ πάλιν νὰ γυρεύῃς.

Δέν εἶν' ἐδῶ τὸ θέατρον
 νὰ λέτε φόρα, φόρα!
 κρυφὰ νὰ ἐτοιμάζεσθε
 νὰ μὴ σᾶς ξεύρ' ἡ χώρα.

Γι' αὐτὸ σᾶς λέγω μάτια μου
 πόλεμος δὲν θὰ γείνη
 φοβείσθε πάρα πολὺ
 τὰ ὄπλα τοῦ Μαρτίνη.

ὦ! μέγα πνεῦμα στρατηγῆ
 εἶχες εἰς τὴν καρδίαν
 τὰς ἐπιδείξεις ἐβλεπες
 σχημάτισες δειλίαν.

Καὶ ἓνα ἄλλο θὰ σᾶς πῶ
 διὰ τοὺς Μπουλουξήδες
 μὰ ποῦ τοὺς ἐδιαλέξατε
 αὐτοὺς τοὺς τενεκετζήδες

Πήρατε φῶς ἠλεκτρικόν,
 τοὺς ἤϋρατε εὐθύς;
 καὶ αὐτοὶ καλὰ σᾶς κάμαν
 θέσαν τὰ ὄπλα κατὰ γῆς.

Τὰ πήρανε οἱ Τοῦρκοι
 κείνοι οἱ Μπασιμποζοῦχοι

Δέν τοὺς ἔφαγαν αἱ βδέλλαις;
 δὲν ἐχάσαν φουστάνελαις;

Ἐχώθησαν ὡς τὸν λαιμὸ
 καὶ τί ἄλλο νὰ σᾶς πῶ;

ἐβουλιάζανε στὸ βάλτο
εἰς τὴν Ἕπειρο ἔκει κάτω.

Τὰ χρήματα τὰ φάγανε
τίποτε δὲν ἐκάμανε,
δὲν τοὺς αἰχμαλωτήσαν
οἱ Τοῦρκοι δὲν τοὺς φτύσαν;

Ἐδῶ τὸ νοστιμώτερον
γυρνοῦν μᾶς φοβερίζουν
χρήματα θέλουν τὰ παιδιὰ
νὰ φᾶν καὶ νὰ γλεντήσουν.

Ἄλλος ζητᾷ παράσημα
γιὰ τὴν καταστροφή μας
τοὺς δῶσαν πάλιν οἱ κουτοὶ
οἱ ἔξυπν' ὑπουργοὶ Μας.

Νομίζουν δὲν τοὺς κύταξα
πτό μνημὰ μου διαβαίναν
τόσον καλὰ τοὺς μέτρησα
στὸ μπότι ἔγαν, ἔγαν.

(Σκιὰ Ἀθανασίου Διάκου).

Καραϊσκάκη μῆλισες
ν' ἀφήσης καὶ ἐμένα
τὰ ἐντόσθιά μου θὰ εἰποῦν
αὐτὰ τὰ σουβλισμένα!

Ἄχ! Σπλήνα καὶ καρδιά μ' ἄρχισε
νὰ εἰπῆτ' ἂν σᾶς πονοῦσεν
ὀπόταν ἔκεινο τὸ σουβλι
ἐτότε σᾶς τριποῦσεν!

Δὲν μᾶς πονοῦσεν ἥρωα!
 διψοῦσαμε λιγάκι
 τὸ στόμα σου ἐφώναζεν
 ἄχ! Ἰλίγο νεράκι!

Καὶ τότε Τοῦρκος ὁ φρουρός
 ἀμέσως σὲ ποτίζει
 καὶ δὲν ἠσθάνθης τὴν πυρὰν
 ποῦθελε νὰ σὲ ψήσῃ.

Τάκοῦτε τί ἐπάθανε
 οἱ τότε μπουλουξήδες;
 μὰ δὲν πηγαίναν στὰ χωριά
 ζητῶντας καφφετζήδες.

Δὲν τοὺς δωρήζαν ἄλογα
 γιὰ νὰ καθαλικέψουν
 συντρόφους δὲν τοὺς ἄφιναν
 νὰ πάγουνε νὰ κλέψουν.

Ἄλλὰ καὶ πάλι παστρικοὶ
 ἂν τοὺς ρωτήσης θὰ σοῦ πῇ
 δὲν ἦτανε αὐτός ἐκεῖ

Ἄλλος ἦν τότε ὄπλαρχηγός
 καὶ δὲν ἦτανε αὐτός.

Καὶ μόλα ταῦτα μάτια μου
 εἰς τὰς ἐφημερίδας
 τὸν ἐκθειάζουν ἦτανε
 ὡς νέος Πελοπίδας.

Ἄλλὰ κύριε Τρικούπη
 νὰ φυλάττῃς τὸ μπαροῦτι

νά τὸ δίδῃς κεῖ π' ἀξίζει
 δια νὰ μοσχομυρίζη.

"Αλλά δὲν σοῦ λέγω τώρα
 ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖν' ἡ ὥρα.

Τὼρ' ἀποτείνομαι εὐθὺς
 στοὺς ἥρωας πατέρας
 εὖρομεν καὶ μεῖς ἀνθρωπον
 στὰς ἰδικίς μας 'μέρας.

Εἶναι σπλάχνα τοῦ Τρικούπη
 τοῦ Μεσολογγίου γόνος
 ἀπ' τὸν πατέρα τ' μάθετε
 νὰ σᾶς περνάῃ ὁ πόνος.

Τὰ κρίματά μας σώθησαν
 παρέλαβε τὸ κράτος
 καὶ κυβερνᾷ μὲ φρόνησιν
 ὡς κι' ὁ πατήρ τ' ἀπαραλλάκτως.

"Ἦκουσε τὰ ἑυπτιακὰ
 ἀμέσως ἀρματώνει
 τὰ δύο μας θωρακωτὰ
 κ' οἱ ναῦται διαλεγμένοι

Σαλαμηνία 'πὸ κοντὰ
 τὴν θάλασσα τὴν σχίζει
 πετοῦν' ἀπάν' ἀπ' τὸν ἀφρὸ
 τὸ κῦμα κιτρινίζει.

"Ἐφθασαν εἰς τὴν Αἴγυπτον
 ὁ Σέυμουρ τὰ δέχθη
 τὸν Ξέρξ' αὐτὰ κτυπήσανε
 εἶπε καὶ ἐρωτεύθη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050664

Τοῦ φάνηκε τοῦ Ναύαρχου
 πῶς ἦν στήν Σαλαμίνα
 πῶς ἦτον μέ τὸν Περικλῆ
 ἀντίκρου στήν Ἀθήνα.

Κι' ὅταν ἠγχυροβόλησαν
 οἱ Ἕλληνες ρωτοῦσαν
 τί πλοῖα ἦν, Ἑλληνικά;
 καὶ ἐδακρυροοῦσαν.

ὦ! τί χαραῖς ποῦ ἔκαμαν
 (καὶ ἄς ἦτον πυκραμένοι)
 ἔλεγον ἄς πεθάνωμεν!
 ἡ ὥρα εὐλογιμένη.

Καὶ ὁ στρατὸς ἦν ἕτοιμος
 εὐζωνες φουστανέλα!
 τὸν Σέυμουρ κυτάζουνε
 νὰ τοὺς εἰπῇ τὸ ἔλα!

Θὰ τρέξουνε ὡς λέοντες
 εἰς τὴν Ἀλεξανδρεία
 νὰ καταλάβ' ὁ Ἄραμπης
 Ἑλληνικὴν ἀνδρεία.

Νομίζω εὐχαριστήθητε
 Πατέρες δοξασμένοι
 καὶ θὰ τὸ τραγουδήσωμεν
 ἔπτα κόκκαλα βγαλμένη.

Αἶ! Σᾶς ἀρέσουνε αὐτά;
 (βλέπομεν ἦν ἀληθινά)
 καὶ ἀπὸ καρδιᾶς χαροῦμεν
 ἤρωας νὰ σᾶς ἰδοῦμεν!

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ